

23 Najdi chybu v argumentu

Témata: **kritické myšlení,
mediální gramotnost,
bezpečnost na internetu**

- Věková kategorie:** 15+
- Počet účastníků:** až 30 osob
- Doba trvání aktivity:** 40 – 60 minut
- Metody školení:** skupinová práce, diskuse, reflexe
- Cíle aktivity:**
- najít a určit typ argumentačního faulu a vysvětlit ho,
 - rozpoznat strategie používané v manipulativních komunikačních technikách,
 - uvést argument na podporu určitého tvrzení,
 - všimnout si dopadu argumentačních faulů (jejich vlivu na nás i na ostatní),
 - vyjmenovat důvody používání argumentačních faulů,
 - všimnout si různých způsobů argumentace a hodnotit vlastní argumentační schopnosti.
- Materiály:**
- papíry, pera, flipcharty, fixy,
 - vytištěné příklady argumentačních faulů pro každého účastníka,
 - leták pro každého účastníka – argumentační fauly a strategie manipulativních technik.
- Klíčová slova:** argumentace, kognitivní zkreslení, argumentační fauly, manipulativní techniky

Průběh aktivity:

1. Úvod do tématu: *Součástí kritického myšlení je přijímání a přehodnocování informací, které se k nám dostávají. Posuzování jejich pravdivosti, přesnosti nebo objektivity je naším každodenním úkolem. Umět se správně ptát a argumentovat nám pomáhá orientovat se v záplavě informací. Schopnost posoudit argumenty však ztěžují různé manipulativní techniky ze strany druhých, nebo naše vlastní kognitivní zkreslení.*

V další aktivitě se zaměříme na argumentační fauly. Jedná se o praktiky, kterými se nás někdo snaží zmást nebo odvést naši pozornost. Argumenty obsahují logické chyby nebo jiné manipulativní techniky. *Leták* (použijte leták z aktivity 13 Detektivové argumentačních faulů) s typy argumentačních faulů a třemi strategiemi manipulativních technik, které rozdáte účastníkům.

Témata

Věková kategorie

15+

Velikost skupiny

až 30 osob

Čas

40 – 60 Minut

2. Účastníky rozdělíme do skupin po 3–4 členech. Rozdejte jim příklady argumentačních faulů z přílohy (bez řešení). Každá skupina může dostat jiný příklad argumentačního faulu, nebo mohou všechny skupiny pracovat na stejných příkladech (v závislosti na potřebách výuky a přiděleném času). Účastníci si ve skupině přečtou úryvek, diskutují o něm a společně pracují na těchto úkolech:

- *Posuďte, zda se v příkladu vyskytují argumentační fauly. Pokud ano, pokuste se zjistit, které to jsou.*
- *Navrhňte, jak by podle vás měl vypadat správný argument.*

Poskytněte účastníkům dostatek času na splnění úkolů (alespoň 10 minut na každý příklad). Pomůckou mohou být informace z *letáku*.

3. Po zadání úkolu následuje prezentace výsledků a společná diskuse. Vybraný člen skupiny přečte nahlas příklad, pojmenuje problémy, které se v něm vyskytují, a vysvětlí, proč je manipulativní. Předloží také návrhy, jaké lepší argumenty mohly být použity. Pokud skupiny pracují na stejných příkladech, lze výsledky zaznamenat na flipchart/tabuli a porovnat je. V případě potřeby lektor doplní řešení příkladu, pomůže správně identifikovat argumentační faul a zdůvodní jej. Může také nabídnout příklady vhodných argumentů na podporu tvrzení v příkladu.

Při této aktivitě je nejlepší použít úryvky textů na aktuální témata, která mohou účastníky zajímat. Příkladáme výběr několika fiktivních příkladů a upozornění na argumentační fauly, které obsahují.

Závěrečná analýza:

- *Jak na vás příspěvek (příklad argumentačního faulu) působil?*
- *Setkali jste se ve svém životě s podobnými příspěvky? Kde? Jak často?*
- *Kdo podle vás používá podobné manipulační techniky? Proč?*
- *K čemu vede/mohou vést argumentační fauly? Jak na nás působí?*

Závěrečné shrnutí: Nedostatečné povědomí o těchto manipulativních technikách a neuvědomění si toho, co/kdo na nás vplývá a jak můžeme tyto vlivy eliminovat, má za důsledek kromě jiného i vznik stereotypů a předsudků a vytváří se prostor pro šíření nenávistných projevů, ať už vůči jednotlivcům, nebo skupinám lidí.

Varianty aktivity:

- Účastníci mohou:
 - zkusit napsat (vytvořit) příklad s použitím vhodných argumentů nebo argumentačních faulů,
 - sami si vyhledejte příklady příspěvků na internetu,
 - použít příspěvky související s diskutovaným tématem.

Zdroj: MARKOŠ J., GAŽOVIČ O., *N Magazin, Kritické myslenie*. Bratislava: N Press, s.r.o, říjen 2017. [online]. Dostupné na: <<https://dennikn.sk/941774/stiahnite-si-prirucku-o-kritickom-mysleni/>>

Příloha: Příklady argumentačních faulů a jejich řešení

Příklad 1: Levicová vláda se rozhodla zvýšit minimální mzdu i rodičovský příspěvek v zemi. Zavedla také značná sociální stipendia, která umožňují žákům z chudších rodin plně hradit náklady na cestu do školy a pracovní pomůcky. Pravicová opozice na tato opatření reagovala takto: „*Je to jasné, premiér je lhář a zloděj, z takového návrhu nemůže vzejít nic dobrého! Jezdí na jachtě a hraje si na milovníka lidí. Tyto peníze mohly být využity mnohem rozumněji.*“

Příklad 2: Vláda se rozhodla zlepšit podmínky v přeplněných uprchlických táborech. Zavedla intenzivní výstavbu nových zařízení a zvýšila počet učitelů, kteří v těchto táborech pracují s dětmi uprchlíků. Bulvární tisk na tato opatření reagoval následovně: „Vláda sem zve další migranty! Tímto tempem si brzy každý z nich pořídí nové auto a vlastní dům se zahradou jako bonus.“

Příklad 3: Na webových stránkách společnosti nabízející pochybné lékařské zákroky byl zveřejněn následující text: „*Malá Sára zvítězila nad rakovinou. Kruté zacházení v nemocnici ji málem zabilo, lékaři do ní píchali jednu jehlu za druhou, přestože plakala. Její zoufalí rodiče se na to už nemohli dívat, a tak ji vzali domů. Obrátili se na nás a my jsme jí začali každý den posílat energii. Také jsme jí nasadili přísný půst, kysané zelí a třikrát denně kloktala produkt, který prodáváme. Účinky byly zázračné a dnes se krásná holčička opět usmívá. Trpíte také? Trpí vaši blízcí? Obratťe se na nás a my vás vyléčíme, jako jsme pomohli Sáře.*“

Materiál pro přednášejícího:

Řešení příkladu 1: Obsahuje osobní útok. I kdyby dotyčný premiér kradl, nic to nevypovídá o užitečnosti jím zavedených opatření. Není také důležité, zda jezdí na jachtě. Je třeba se vyjádřit k podstatě opatření (mohou někomu reálně pomoci? Kolika lidem a jak zásadně? za jakou cenu? bylo by možné těmto lidem pomoci účinněji? jak například?), nikoliv na osobě navrhovatele.

Řešení příkladu 2: Obsahuje zavádějící tvrzení (vláda nikoho nepozvala, návrh se týká uprchlíků, kteří již v zemi jsou) a zkreslení (nikdo se nezmínil o autech, domech a zahradách). Spravedlivá kritika návrhu by měla směřovat k jádru opatření (máme na to dostatek peněz? můžeme rychle získat nové učitele, když jejich příprava trvá několik let? atd.) a na možné alternativy (nebylo by účinnější nejprve lépe chránit společné hranice a snížit tak počet nelegálních migrantů? neměli bychom investovat finanční prostředky především do vzdělávacích kurzů a jazykové přípravy pro dospělé uprchlíky, aby se lépe uplatnili na trhu práce a následně si našli samostatné bydlení u svých rodin? atd.).

Řešení příkladu 3: Článek používá velmi emotivní jazyk („kruté zacházení“, „lékaři do ní štoukali, přestože plakala“, „zázračné účinky a krásná holčička“), aby připomněl rozdíl mezi špatnou nemocnicí a dobrou alternativou. Problémem je také zaměňování kauzality a korelace – i kdyby se Sára náhodou vyléčila po nasazení půstu, zelí a kloktání, neexistuje žádný důkaz, že to bylo v důsledku těchto látek. Léčba v nemocnici je založena na přísných lékařských standardech a výzkumu, který prokázal účinky léčby různých typů rakoviny. Jeho dopad a účinek vyžaduje pečlivé posouzení a zvážení možností a dopadů.